

בב א מ"י פ"ח מהל' מביה הלכה י סג עשין כב טו"ע ח"מ ט"י ר"ח ספ"ק יג: כג ב מ"י שם הל' ז טו"ע ע"ש מ"ט: כד ג מ"י שם הל' ז טו"ע ע"ש ספ"ק י':

רבינו גרשום

וסאה רובע הקב כדתי מתינו: ואי איכא יתירא למילתא [מלתא יתירא]. דאיכא לכור אחז ט' קבין יותר מכולה שאר כורין מחזיר ליה כוליה מה שהותיר ליה על כל הכורין אפי' ז' קבין ומחצה דהבא לנפות מנפה את כולה רוב נחמן אתי להקל טפי מרב הונא גבי לוקח ררב הונא אמר ט' קבין אפי' בבקעה גדולה מצטרפין ומחזירי לו ולא אמרו דנתון לכל כור וכור ז' קבין ומחצה כדקתני מחזירי רוב נחמן אמר דנתון ז' קבין ומחצה לכל כור וכור ולא מחזירי לו וכדקתני מתינו: פיתח רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו: מאי לאו דובין ליה כוריים ואם שיער בשדה ט' קבין לא אמרינן דיהיב ז' קבין ומחצה לכל כור וכור. אלא מחזיר לו אחז ט' קבין וכדרב הונא וקשיא לרב נחמן: ומשני ליה לא דובין ליה כור ולההיא כור הורא יתר ז' קבין ומחצה כדאמר רב נחמן: ובגנה דין גנה סאתים ואם הותיר בגנה בית חצי קב מחזיר לו. מאי לאו דובין ליה ז' אפי' ובר' סאין הותיר לו חצי קב אלא מחזיר לו אמרי' דיהיב לכל כור וכור ז' קבין ומחצה וקשי' לרב נחמן: לא דובין סאתים. כדן גנה דהיינו אי איכא יתירא למילתא דט' קבין מחזיר ליה: בית סאה הוי דין גנה לר' עקיבא ובית רובע גנה מאי לאו דובין ליה סאה: כיני רב אפי' ר' עקיבא ואפי' הכי לא אמרינן דיהיב לכל סאה וסאה בית רובע. לא דובין ליה סאה: כיני רב אפי' ר' עקיבא שטיתא לן ר' יוחנן דאולינן בתר מעיקרא ואם שירי בית ט' קבין מחזיר לו ולהתירא דהותיר ז' קבין ומחצה או פחות הגיעו או דלמא בתר השתא אולינן ואם הותיר ז' קבין ומחצה כדקתני מחזירי לו אפי' כל שהוא מחזיר לו קרקע שהותיר ולא הגיעו משום דחויא ליה דסמך לשהדו הוא אבל אם פיתח לו כרצונו דמוכר הוא כדאמר' לעיל לייפות כתיב ש' מוכר אמרי': רבי אשי להיכא דסמך לשהדו ממש אפי' כל שהוא מחזיר לו קרקע בור מפסיק ביניהם מהו. שתפסיק והגיעו והכי נמי אמר המים ורשות הרבים וריכבא דריקלי שורה של דקלים מהו שתפסיק. מי אמרי' דהוה דתפסק ולא הגיעו לו אפי' כלפי' לייא. כלפי' מה אתא אומר כן איפקו מטבאר דהכי איבעי ליה ליתמא כשהותיר יותר מן השיעור שמונו חכמים לא המותר בלבד הוא מחזיר לו הלוקח אלא כל הרבעים כולם שהן יותר על כור הוא מחזיר לו דהבא לנפות מנפה את כולן. ותי רבין במתינו כדאפרשי' ולא את המותר בלבד כור: פסיקא ואם אמר לו כלשון הזה מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן בבית אחת אי אמר ליה הכי ביטל הן חסר הן יותר את מדה בחבל ואולי' בתר לשון אחויו. ואם פיתח רובע לסאה או הותיר רובע הגיעו. וכן אם אמר לו הן חסר הן יותר מדה בחבל אני מוכר לך

ואי איכא [מילתא] יתירא לט' קבין. כלומר אם יש משהו יותר מרובע לכל סאה שהשתא ליכא מחילה כלל לא צרבעין ולא צמותריהן מוזנין אי הוו כוריים שהשתא הוו להו רבעין דידהו יותר מט' קבין כיון דליכא מחילה הדרי צאנפי נפשייהו דכיון דאיכא חשיבות שדה לא תקנו חכמים למוכר ייפוי כח דמעוה אלא יחזיר לו קרקע ואי לא הוה הך מכירה אלא בית כור ואיכא קב ומחצה יתר על הרבעין דהוה להו זין הכל ט' קבין הדרי. והשתא אסיקנא לר"ג דכוריים ואע"ג דליכא אלא מותר כל שהוא על הרבעין לא אמרינן יעשה חשבון אלא יחזיר קרקע דכיון דליכא ליכא זהו ושיעור שדה יש למה נכוף הלוקח ליקח האיכא כי רבו יומא ולא מפסיד מוכר מידי אצל צבית כור אחד זריך קב ומחצה מותר על הרבעין להשלים ט' קבין והדר וקיימא לן [במזוהר יג]. כר"ג צדיני. כן נראה צדיני פסקא ופירושא ועיקר. וי"מ ואי איכא יתירות כו' שזריך ט' קבין יותר לצד כל הרבעין כולן וי"מ קב ומחצה זריך מוספת על הרבעין של בית כור האחד דכיון דצבית כור אחד הוה ט' קבין הדרי כולוה וקשיא לי מאי חזית דשדית להאי קב ומחצה על חד בית כור מ"י כורין ולאיתך ליכא אלא ז' קבין ומחצה לכור אדרבה שדייה אכולוה ויהיה צמות יעשה חשבון דלא מטי לכל בית סאה אלא טפי מרובע פורתא ועד שיהיה ט' קבין לכל כור וכור לא הוה לן למימר יחזיר א"י מנלן האי דדי לנו צבז ומחצה מוספת על רבעי בית כור שדייה להאי מוספת אצית סאה ועד דליהו ט' קבין לאחד מן הסאין לצד מרובע לכל סאה וסאה לא אמרינן דהדרי למוכר. כלל דמילתא כי מעיינת זהו שפיר צהנך לישני לא תמנא טעם וממש בהן אלא כהלכתא צלל טעמא. בדרס קך הוא כמו שפירשתי דהיכא דאיכא משהו יתר על כל הרבעין כולן של ז' כורין כיון דמפסיק להו מתורת מחילה ליכא למימר זהו ייפוי כח ז' דלוקח דהא זין כולן חשיבי שדה דאיכא טפי מט' קבין והדרי למוכר וצבית כור אחד צדינן מוספת קב ומחצה על הרבעין להשלימן לט' קבין והדרי צבקעה גדולה קאמר ט' קבין הדרי למוכר וקשיא לר"ג דלמר מחילה הויין כל היכא דלא מטי טפי מרובע לכל סאה: ומשני לא דובין ליה כור. דארישא קאי דאיידי צבית כור ועלה קמתי דאי הוו ט' קבין הדרי דאיכא טפי מרובע לכל סאה ונפקא להו מתורת מחילה: ה"ג ובגנה בית חצי קב מאי לאו דובין ליה סאתים לא דובין ליה סאה: והכי קפריך מאי לאו דובין ליה סאה: ולא אמרי' נותן רובע לכל סאה ואי איכא יתירתא משהו למילתא דחצי קב הדרי לא אמרי' אלא כיון דהי"ל זין הכל שיעור גנה לא מחיל איניש כרב הונא והדר ואע"ג דלא מטי אלא רובע לסאה. ומשני לא דובין ליה סאה גנה והלכך רובע הוא דהוי מחילה טפי מרובע יעשה חשבון אצל חצי קב דאיכא שיעור גנה הדרי: ה"ג ודבדרי ר"ע צבית רובע מאי לאו דובין ליה סאה לא דובין ליה חצי סאה. והכי קפריך מאי לאו דובין ליה סאה ופס"ה לא אמרי' נותן חצי רובע לכל חצי סאה דהוי מחילה אלא כיון דהוי ליה זין כל המתורות שיעור גנה הדרי כרב הונא חצי רובע הוי מחילה לחצי סאה כי היכי דרובע הוי מחילה לכהא. ומשני דובין ליה חצי סאה הלכך חצי רובע הוי מחילה ודרי מנאי רובע יעשה חשבון רובע דהוי שיעור גנה יחזיר. כן נראה צדיני ועיקר וכן מנאחי כתיב בספריים מדויקים. ולשונות אחרים יש ואין בהן ממש (א) ואמרי' צבית סאתים שיעור גנה צבית כור שיעור שדה והכל הוה ודברים ריקים דט' קבין שיעור שדה וחצי קב שיעור גנה וגם מפרשים לר"ע לית ליה יעשה חשבון בגנה אלא רובע יחזיר פחות מרובע הוי מחילה והכל הבל דהא ודאי אית ליה מחילה כדפרישית דכי היכי דאמרן צבית רובע לסאה הוי מחילה הוה הדין צבתי רובע לחצי סאה הוי מחילה וכן לגנה חצי רובע לחצי סאה הוי מחילה ויתר מנאי רובע לחצי סאה יעשה חשבון לר"ע כמו לרבנן אצל רובע לחצי סאה יחזיר לר"ע ולרבנן יעשה חשבון עד שיהו חצי קב מוספת על חצי סאה דהכי הוי שיעור גנה וגם מפרשים דרובע לסאה בגנה לרבנן יעשה חשבון כימר מרובע לשהו ופחות מרובע הוי מחילה בגנה כרובע צבית וכל סברות הללו הבל הן ומטעיין הן: צבי רב אשי. מכר לו שדה כגון שוקד לסאה או סאה סאתים והותירו יותר מנ' רבעין לסאתים אצל אינן ט' קבין דהוה להו צמות יעשה חשבון: ועשיתם גנה. ציד לוקח קודם שהחזיר לו לא מעות ולא קרקע גדל נהר לכאן או רבעין לכאן דה"ל רחוי לגנה כדכתיב והשקית צרגלך כגן הירק (דברים א): מחזיר לו לוקח למוכר מי אולינן צתר שעת מכירה ויעשה חשבון רצה נוטל מעות רצה נוטל קרקע או דלמא כיון דמקנתא דרבנן היא משום ייפוי כח דמוכר שלא יפסיד מיעוט קרקע שאין רחוי לכלום השתא דה"ל חצי קב גנה וחשוב שדה זריך שיטול את שלו ויחזיר לו לוקח קרקע ולא מעות. א"י מכרה כשהיא גנה ונמייבשה ועשית שדה ציד לוקח מי אולינן צתר שעת מכירה ויחזיר לו החצי קב ולא מעות או דלמא השתא נמי יש לנו לעשות תקנה למוכר רחוי ונעשית שדה ואין רחוי לו צפני עצמו ואם רצה יעול מעות או קרקע. ונראה צדיני דקוקא קמיעטא ליה כגון דליכא זין שעת מכר לשעת מדידה אלא תורת חזרה ועשיית חשבון דממה נפשך ליכא מחילה אצל היכא דמעיקרא הוי מחילה ולצוסוף לא הוי מחילה ודאי צתר מעיקרא אולינן כיון דמחל מחל כגון אליבא דרב הונא שמכר לו מתחלה סאתים שדה והיו שם מותר ז' רבעים רובע לסאה דהוי מחילה והשתא נעשית גנה ציד לוקח והוי צמות חזרה לרב הונא הסם ודאי מודי רב אשי דצתר מעיקרא אולינן שהרי מחל ומתן לו ה"ל רבעין וכן עיקר: סגא אס היא. ההוא שדה שמכר סמוך לשדהו אחר אפילו אם הותיר כל שהוא על ז' קבין ומחצה לכור מחזיר לו קרקע ולא יעשה חשבון דהא חזי לאיצטרופי לשדהו ואע"ג דלא הוי ההוא מותר ט' קבין יחזיר לו קרקע דכיון דלא מפסיד מוכר צמות קרקע מידי לא נייהא כחו לכוף הלוקח לקנותו אצל אס הותיר כל שהוא על הצית כור כגון פחות מרובע לסאה א"י ז' קבין ומחצה לכור דליכא טפי מרובע לסאה ודאי מחילה היא ולא הדרי ליה לא קרקע ולא מעות וכן פסק רבינו חננאל. ואית דמפרשי דהאי כל שהוא אפילו פחות מרובע לסאה קאמר דיחזיר ולא מחל הואיל ויש לו שדה בצמוך לזה ולאו מילתא היא דא"כ מאי אהני ליה הן חסר הן יתר דקאמר ליה דקמתני מתני' וא"י לא אמר הן חסר הן יתר הא אוקמינן [ע"א] דסתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי: צור מהו שפסיק. זין ההוא מותר לשהו ולא יחשב על שדהו ויעשה חשבון. ואם תמנא לומר דאינו מפסיק: אמת המים מהו. נראה צדיני דגרסינן דרך הרבים מהו כגון שיש כאן צביל של ט"ז אמה שהולכין ממנו לשדות אצל רה"ר ממש איכא למימר דאין לך הפסק גדול מזה. וכולוהו צבא תמנא לומר דאינו מפסיק מפרשינן להו: ופריכין כלפי' לייא. כנגד מה שונה צמשתנו כאן ולאן הדבר נוטה כדאמרין צברכות (דף נח. ג) חזבי לנהרא כגני לייא הקדירות שלמות הולכין לנהר לשאוב בהן מים אצל השבורין להיכן הולכין. וה"ו צמתני' איפכא מסתברא דהמותר לא הוי מחילה אצל הרבעין אמרנו דהוה מחילה הלכך ה"ל למיתני דמתמך לא את המותר על הרבעים צבזד הוא מחזיר דנימא הרבעין כולן מחולין אלא גם את כל השלשים רבעין של בית כור הוא מחזיר דכיון דאיכא קרקע טובא לא מחל מידי והוא הדין לענין הפחת דכיון דחסר טפי מרובע לסאה לא מחל מידי כדאמרין לעיל אס צא לנפות מנפה את כולן וכ"ש לענין קרקע כדאמרין בהמוכר פירות (לעיל דף נד. ז):

מתני' מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יותר בטל הן חסר הן יותר בחבל הן חסר הן יותר מדה בחבל בטל

בבא בתרא אומר כן איפקו מטבאר דהכי איבעי ליה ליתמא כשהותיר יותר מן השיעור שמונו חכמים לא המותר בלבד הוא מחזיר לו הלוקח אלא כל הרבעים כולם שהן יותר על כור הוא מחזיר לו דהבא לנפות מנפה את כולן. ותי רבין במתינו כדאפרשי' ולא את המותר בלבד כור: פסיקא ואם אמר לו כלשון הזה מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן בבית אחת אי אמר ליה הכי ביטל הן חסר הן יותר את מדה בחבל ואולי' בתר לשון אחויו. ואם פיתח רובע לסאה או הותיר רובע הגיעו. וכן אם אמר לו הן חסר הן יותר מדה בחבל אני מוכר לך

ואי איכא [מילתא] יתירא לט' קבין. כלומר אם יש משהו יותר מרובע לכל סאה שהשתא ליכא מחילה כלל לא צרבעין ולא צמותריהן מוזנין אי הוו כוריים שהשתא הוו להו רבעין דידהו יותר מט' קבין כיון דליכא מחילה הדרי צאנפי נפשייהו דכיון דאיכא חשיבות שדה לא תקנו חכמים למוכר ייפוי כח דמעוה אלא יחזיר לו קרקע ואי לא הוה הך מכירה אלא בית כור ואיכא קב ומחצה יתר על הרבעין דהוה להו זין הכל ט' קבין הדרי. והשתא אסיקנא לר"ג דכוריים ואע"ג דליכא אלא מותר כל שהוא על הרבעין לא אמרינן יעשה חשבון אלא יחזיר קרקע דכיון דליכא ליכא זהו ושיעור שדה יש למה נכוף הלוקח ליקח האיכא כי רבו יומא ולא מפסיד מוכר מידי אצל צבית כור אחד זריך קב ומחצה מותר על הרבעין להשלים ט' קבין והדר וקיימא לן [במזוהר יג]. כר"ג צדיני. כן נראה צדיני פסקא ופירושא ועיקר. וי"מ ואי איכא יתירות כו' שזריך ט' קבין יותר לצד כל הרבעין כולן וי"מ קב ומחצה זריך מוספת על הרבעין של בית כור האחד דכיון דצבית כור אחד הוה ט' קבין הדרי כולוה וקשיא לי מאי חזית דשדית להאי קב ומחצה על חד בית כור מ"י כורין ולאיתך ליכא אלא ז' קבין ומחצה לכור אדרבה שדייה אכולוה ויהיה צמות יעשה חשבון דלא מטי לכל בית סאה אלא טפי מרובע פורתא ועד שיהיה ט' קבין לכל כור וכור לא הוה לן למימר יחזיר א"י מנלן האי דדי לנו צבז ומחצה מוספת על רבעי בית כור שדייה להאי מוספת אצית סאה ועד דליהו ט' קבין לאחד מן הסאין לצד מרובע לכל סאה וסאה לא אמרינן דהדרי למוכר. כלל דמילתא כי מעיינת זהו שפיר צהנך לישני לא תמנא טעם וממש בהן אלא כהלכתא צלל טעמא. בדרס קך הוא כמו שפירשתי דהיכא דאיכא משהו יתר על כל הרבעין כולן של ז' כורין כיון דמפסיק להו מתורת מחילה ליכא למימר זהו ייפוי כח ז' דלוקח דהא זין כולן חשיבי שדה דאיכא טפי מט' קבין והדרי למוכר וצבית כור אחד צדינן מוספת קב ומחצה על הרבעין להשלימן לט' קבין והדרי צבקעה גדולה קאמר ט' קבין הדרי למוכר וקשיא לר"ג דלמר מחילה הויין כל היכא דלא מטי טפי מרובע לכל סאה: ומשני לא דובין ליה כור. דארישא קאי דאיידי צבית כור ועלה קמתי דאי הוו ט' קבין הדרי דאיכא טפי מרובע לכל סאה ונפקא להו מתורת מחילה: ה"ג ובגנה בית חצי קב מאי לאו דובין ליה סאתים לא דובין ליה סאה: והכי קפריך מאי לאו דובין ליה סאה: ולא אמרי' נותן רובע לכל סאה ואי איכא יתירתא משהו למילתא דחצי קב הדרי לא אמרי' אלא כיון דהי"ל זין הכל שיעור גנה לא מחיל איניש כרב הונא והדר ואע"ג דלא מטי אלא רובע לסאה. ומשני לא דובין ליה סאה גנה והלכך רובע הוא דהוי מחילה טפי מרובע יעשה חשבון אצל חצי קב דאיכא שיעור גנה הדרי: ה"ג ודבדרי ר"ע צבית רובע מאי לאו דובין ליה סאה לא דובין ליה חצי סאה. והכי קפריך מאי לאו דובין ליה סאה ופס"ה לא אמרי' נותן חצי רובע לכל חצי סאה דהוי מחילה אלא כיון דהוי ליה זין כל המתורות שיעור גנה הדרי כרב הונא חצי רובע הוי מחילה לחצי סאה כי היכי דרובע הוי מחילה לכהא. ומשני דובין ליה חצי סאה הלכך חצי רובע הוי מחילה ודרי מנאי רובע יעשה חשבון רובע דהוי שיעור גנה יחזיר. כן נראה צדיני ועיקר וכן מנאחי כתיב בספריים מדויקים. ולשונות אחרים יש ואין בהן ממש (א) ואמרי' צבית סאתים שיעור גנה צבית כור שיעור שדה והכל הוה ודברים ריקים דט' קבין שיעור שדה וחצי קב שיעור גנה וגם מפרשים לר"ע לית ליה יעשה חשבון בגנה אלא רובע יחזיר פחות מרובע הוי מחילה והכל הבל דהא ודאי אית ליה מחילה כדפרישית דכי היכי דאמרן צבית רובע לסאה הוי מחילה הוה הדין צבתי רובע לחצי סאה הוי מחילה וכן לגנה חצי רובע לחצי סאה הוי מחילה ויתר מנאי רובע לחצי סאה יעשה חשבון לר"ע כמו לרבנן אצל רובע לחצי סאה יחזיר לר"ע ולרבנן יעשה חשבון עד שיהו חצי קב מוספת על חצי סאה דהכי הוי שיעור גנה וגם מפרשים דרובע לסאה בגנה לרבנן יעשה חשבון כימר מרובע לשהו ופחות מרובע הוי מחילה בגנה כרובע צבית וכל סברות הללו הבל הן ומטעיין הן: צבי רב אשי. מכר לו שדה כגון שוקד לסאה או סאה סאתים והותירו יותר מנ' רבעין לסאתים אצל אינן ט' קבין דהוה להו צמות יעשה חשבון: ועשיתם גנה. ציד לוקח קודם שהחזיר לו לא מעות ולא קרקע גדל נהר לכאן או רבעין לכאן דה"ל רחוי לגנה כדכתיב והשקית צרגלך כגן הירק (דברים א): מחזיר לו לוקח למוכר מי אולינן צתר שעת מכירה ויעשה חשבון רצה נוטל מעות רצה נוטל קרקע או דלמא כיון דמקנתא דרבנן היא משום ייפוי כח דמוכר שלא יפסיד מיעוט קרקע שאין רחוי לכלום השתא דה"ל חצי קב גנה וחשוב שדה זריך שיטול את שלו ויחזיר לו לוקח קרקע ולא מעות. א"י מכרה כשהיא גנה ונמייבשה ועשית שדה ציד לוקח מי אולינן צתר שעת מכירה ויחזיר לו החצי קב ולא מעות או דלמא השתא נמי יש לנו לעשות תקנה למוכר רחוי ונעשית שדה ואין רחוי לו צפני עצמו ואם רצה יעול מעות או קרקע. ונראה צדיני דקוקא קמיעטא ליה כגון דליכא זין שעת מכר לשעת מדידה אלא תורת חזרה ועשיית חשבון דממה נפשך ליכא מחילה אצל היכא דמעיקרא הוי מחילה ולצוסוף לא הוי מחילה ודאי צתר מעיקרא אולינן כיון דמחל מחל כגון אליבא דרב הונא שמכר לו מתחלה סאתים שדה והיו שם מותר ז' רבעים רובע לסאה דהוי מחילה והשתא נעשית גנה ציד לוקח והוי צמות חזרה לרב הונא הסם ודאי מודי רב אשי דצתר מעיקרא אולינן שהרי מחל ומתן לו ה"ל רבעין וכן עיקר: סגא אס היא. ההוא שדה שמכר סמוך לשדהו אחר אפילו אם הותיר כל שהוא על ז' קבין ומחצה לכור מחזיר לו קרקע ולא יעשה חשבון דהא חזי לאיצטרופי לשדהו ואע"ג דלא הוי ההוא מותר ט' קבין יחזיר לו קרקע דכיון דלא מפסיד מוכר צמות קרקע מידי לא נייהא כחו לכוף הלוקח לקנותו אצל אס הותיר כל שהוא על הצית כור כגון פחות מרובע לסאה א"י ז' קבין ומחצה לכור דליכא טפי מרובע לסאה ודאי מחילה היא ולא הדרי ליה לא קרקע ולא מעות וכן פסק רבינו חננאל. ואית דמפרשי דהאי כל שהוא אפילו פחות מרובע לסאה קאמר דיחזיר ולא מחל הואיל ויש לו שדה בצמוך לזה ולאו מילתא היא דא"כ מאי אהני ליה הן חסר הן יתר דקאמר ליה דקמתני מתני' וא"י לא אמר הן חסר הן יתר הא אוקמינן [ע"א] דסתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי: צור מהו שפסיק. זין ההוא מותר לשהו ולא יחשב על שדהו ויעשה חשבון. ואם תמנא לומר דאינו מפסיק: אמת המים מהו. נראה צדיני דגרסינן דרך הרבים מהו כגון שיש כאן צביל של ט"ז אמה שהולכין ממנו לשדות אצל רה"ר ממש איכא למימר דאין לך הפסק גדול מזה. וכולוהו צבא תמנא לומר דאינו מפסיק מפרשינן להו: ופריכין כלפי' לייא. כנגד מה שונה צמשתנו כאן ולאן הדבר נוטה כדאמרין צברכות (דף נח. ג) חזבי לנהרא כגני לייא הקדירות שלמות הולכין לנהר לשאוב בהן מים אצל השבורין להיכן הולכין. וה"ו צמתני' איפכא מסתברא דהמותר לא הוי מחילה אצל הרבעין אמרנו דהוה מחילה הלכך ה"ל למיתני דמתמך לא את המותר על הרבעים צבזד הוא מחזיר דנימא הרבעין כולן מחולין אלא גם את כל השלשים רבעין של בית כור הוא מחזיר דכיון דאיכא קרקע טובא לא מחל מידי והוא הדין לענין הפחת דכיון דחסר טפי מרובע לסאה לא מחל מידי כדאמרין לעיל אס צא לנפות מנפה את כולן וכ"ש לענין קרקע כדאמרין בהמוכר פירות (לעיל דף נד. ז):

מתני' מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יותר בטל הן חסר הן יותר בחבל הן חסר הן יותר מדה בחבל בטל

בבא בתרא אומר כן איפקו מטבאר דהכי איבעי ליה ליתמא כשהותיר יותר מן השיעור שמונו חכמים לא המותר בלבד הוא מחזיר לו הלוקח אלא כל הרבעים כולם שהן יותר על כור הוא מחזיר לו דהבא לנפות מנפה את כולן. ותי רבין במתינו כדאפרשי' ולא את המותר בלבד כור: פסיקא ואם אמר לו כלשון הזה מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן בבית אחת אי אמר ליה הכי ביטל הן חסר הן יותר את מדה בחבל ואולי' בתר לשון אחויו. ואם פיתח רובע לסאה או הותיר רובע הגיעו. וכן אם אמר לו הן חסר הן יותר מדה בחבל אני מוכר לך

(א) רש"ל מ"י, ט' לעיל דף פג. א' לעיל דף נד. ז' ד' דמוכר רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) רש"ב ד"ה י"ג וכדמי ובי' ואין צוין ממש דאמרי ציט סאתים:

מוסף רש"י

לא את המותר בלבד מחזיר. לא את המותר של רובע לכל סאה הוא מחזיר בלבד. אלא את כל הרבעין כולן. כל ז' רבעים של בית כור ומותריהם הכל מחזיר. דהיכא דצא לשלם משלם את כולו (רש"י צד. ז).